SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 243/2012-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. júla 2012 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti E., V., Rakúska republika, zastúpenej advokátom JUDr. Ing. A. S., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cob 168/2011 a jeho uznesením z 31. augusta 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti E. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. decembra 2011 telefaxom (písomne doplnená 28. decembra 2011) doručená sťažnosť spoločnosti E., V., Rakúska republika (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cob 168/2011 a jeho uznesením z 31. augusta 2011.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobou podanou 17. septembra 2009 Okresnému súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sa spoločnosť K., a. s., B. (ďalej len „žalobkyňa“), v konaní vedenom pod sp. zn. 22 Cb 148/2009 domáhala proti sťažovateľke zaplatenia sumy 443 172,80 € s príslušenstvom.

Pretože podľa názoru sťažovateľky nebola vo veci daná právomoc slovenského súdu, navrhla prerušiť konanie vedené okresným súdom a žiadala podať návrh na konanie o prejudiciálnej otázke právomoci súdu na Súdny dvor Európskej únie.

Okresný súd uznesením č. k. 22 Cb 148/2009-278 z 3. marca 2011 návrh sťažovateľky (na prerušenie konania a podanie návrhu Súdnemu dvoru Európskej únie) zamietol. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom krajský súd uznesením č. k. 3 Cob 168/2011-290 z 31. augusta 2011 rozhodol tak, že napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľka je presvedčená, že označeným rozhodnutím krajského súdu a postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal, boli porušené jej základné práva na súdnu ochranu a na zákonného sudcu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie, a to v dôsledku toho, že *„napadnutým rozhodnutím Krajský súd de iure ale aj de facto nezvratne zmaril možnosť, aby bolo zákonne a konformným spôsobom ustálené, či sťažovateľka skutočne podlieha jurisdikcii slovenských súdov, čím došlo k priamemu porušeniu... uvedených*

ústavných práv sťažovateľky najmä práva na zákonného sudcu a spravodlivý súdny proces. Vzhľadom na to, že na základe arbitrárnych právnych záverov má sťažovateľka podliehať jurisdikcii slovenských súdov... hoci na jeho prejednanie a rozhodnutie sú príslušné v zmysle platného práva Európskej únie súdy Rakúskej republiky, sťažovateľka je presvedčená, že napadnuté rozhodnutie má za následok porušenie jej základných práv podľa čl.46 ods. 1, 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru.“.

Sťažovateľka v ďalšom uviedla, že *„nemá možnosť voči tomuto napadnutému rozhodnutiu podať riadne alebo mimoriadne opravné prostriedky. Zároveň ide o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým je prvostupňový súd viazaný. Krajský súd teda prejudikoval svoje právne závery ohľadne právomoci, čím reálne odňal sťažovateľku zákonnému sudcovi. ... v dôsledku postupu krajského súdu bolo spôsobené, že v o otázke, či je právomoc slovenských súdov daná alebo nie, nebolo nikdy právoplatne rozhodnuté. Krajský súd skonštatoval, že okresný súd nemal o veci vydať uznesenie konštatujúce, že jeho právomoc je daná. Krajský súd bol toho názoru, že v prípade, že právomoc je daná, súd pokračuje v konaní bez toho, aby vydal o tom osobitné uznesenie, a to aj v prípade, ak účastník konania vznesie námietku neexistencie právomoci. Aj takýmto zásahom znemožnil sťažovateľke, aby sa riadne dvojinštančným spôsobom bránila voči zásahu nezákonného súdu.“.*

V záverečnom *„Zhrnutí“* svojej sťažnosti sťažovateľka okrem iného konštatuje: *„Napadnuté rozhodnutie krajského súdu je síce procesným rozhodnutím, avšak sa týka podmienok konania - najmä ustálenia právnej otázky, či je daná právomoc slovenských súdov alebo nie. Tým, že ide o rozhodnutie súdu najvyššej inštancie, nakoľko voči nemu nie je prípustný žiadny riadny ani mimoriadny opravný prostriedok, krajský súd prejudikoval otázku právomoci a tým nezvratne porušil ústavné práva sťažovateľky...*

Sťažovateľka vidí porušenie svojich práv nielen v zjavne arbitrárnom rozhodnutí krajského súdu ohľadom právomoci slovenských súdov ale i v tom, že tento súd mal pri kreovaní svojho právneho názoru zohľadniť aplikovateľné predpisy únijného práva a mal odstrániť akékoľvek pochybnosti o správnosti svojho rozhodovania položením prejudiciálnych otázok, ak sa chystal odchýliť od existujúcej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie... bez toho, aby jej pripomienky ohľadne neexistencie právomoci boli zo strany slovenských súdov vyriešené.“

Podľa názoru sťažovateľky si *„Slovenské súdy... prisvojujú právomoc rozhodovať v predmetnom spore na základe interpretačnej svojvôle v súvislosti s výkladom úniového práva vrátane nerešpektovania judikatúry Súdneho dvora Európskej únie.*

Sťažovateľka je navyše presvedčená, že došlo aj k porušeniu práva na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ústavy, ktorým je sudca Súdneho dvora Európskej únie, keďže bol vnútroštátny súd povinný prejudiciálnu otázku predložiť.“.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky, spoločnosti E., so sídlom V., Rakúska republika, podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. 8. 2011 č. 3 Cob/168/2011-290, a konaním, ktoré mu predchádzalo, bolo porušené.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. 8. 2011 k. č. 3 Cob/168/2011-290 sa zrušuje.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný nahradiť sťažovateľke - spoločnosti E., so sídlom V., Rakúska republika, trovy právneho zastúpenia, vrátane DPH, na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania preskúmal ústavnú sťažnosť sťažovateľky z uvedených kritérií a rozhodol o jej odmietnutí pre nedostatok právomoci.

V tejto súvislosti zobral do úvahy, že jeho právomoc podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v súlade s ktorou môže o ústavných sťažnostiach konať len vtedy, ak o ochrane práv a slobôd sťažovateľov podľa ústavy alebo medzinárodnej zmluvy (porušenie ktorých sa pred ústavným súdom namieta) nerozhoduje iný súd. Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu v konaní o ústavných sťažnostiach predstavuje ústavný príkaz, ktorým je viazaná každá fyzická alebo právnická osoba. Ak preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd zistil, že o porušení základného práva alebo slobody sťažovateľa/ky bol oprávnený rozhodovať iný súd na základe dostupného a účinného právneho prostriedku nápravy v rámci všeobecného súdnictva, ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci.

Ani ústava a ani zákon o ústavnom súde nešpecifikujú, aké právne prostriedky nápravy treba vyčerpať, a v prípade, ak sú účinné a účastníkom dostupné, možno za ne považovať tak riadne, ako aj mimoriadne opravné prostriedky. Za takýto opravný prostriedok treba považovať aj dovolanie podľa § 236 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), a to predovšetkým v prípadoch, keď účastník konania zdôvodňuje jeho podanie (sťažnosť ústavnému súdu) poukazom na niektorý zo zákonných dôvodov podľa § 237 OSP.

Aj ústavný súd vo svojej judikatúre vyslovil, že prípustnosť dovolania opierajúceho sa o niektorý z dôvodov uvedených v § 237 OSP je založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu (bez ohľadu na povahu a predmet konania), ak sa v ňom namieta niektorá z procesných vád uvedených v tomto ustanovení (III. ÚS 171/06, IV. ÚS 238/07, II. ÚS 1/08). Uvedené ústavný súd ďalej spresnil, tak že „závažné procesné pochybenia súdov (vrátane porušenia základného práva na zákonného sudcu)... sú jednak dôvodom na podanie odvolania... a jednak dovolania podľa § 237 písmeno g) OSP“, v dôsledku čoho „porušenie ústavou garantovaného základného práva neodňateľnosti zákonnému sudcovi odôvodňuje podanie ako riadneho, tak aj mimoriadneho opravného prostriedku“ (IV. ÚS 10/02), pričom „Účelom práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy je zabezpečiť, aby ochranu jeho právam poskytol sudca ako predstaviteľ tej zložky súdnej moci, ktorá má právomoc o veci konať a aby ochranu jeho práva v rámci súdnej moci poskytol sudca zo súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný.“ (II. ÚS 87/01).

V okolnostiach prípadu aj samotná sťažovateľka uznala, že *„Aplikujúc argument a maiore ad minus právo na zákonného sudcu je porušené nielen nesprávnym obsadením konkrétneho sudcu pri súde, ktorý má právomoc ale i v prípade, ak vec rozhoduje súd, ktorý vôbec nemá právomoc vo veci konať.“*. O takúto situáciu ide v prípade základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 1 ústavy napriek jej tvrdeniu, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu už nemala k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, keďže jeho podanie vylučuje § 239 ods. 1 písm. b) OSP. Hoci je pravdou, že podľa uvedeného ustanovenia dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu,

ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c) OSP, podstata sťažnosti sťažovateľky spočívala v namietanom porušení základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, pretože v jej veci konali a rozhodli slovenské súdy, ktoré na to podľa nej neboli oprávnené, pretože podľa úniového právneho poriadku [Nariadenie Rady (ES) č.44/2001] boli na to príslušné rakúske súdy.

Ako už ústavný súd uviedol, takéto procesné pochybenie všeobecného súdu možno napadnúť dovolaním podľa § 237 písm. g) OSP, ktorý predstavuje účinný právny prostriedok nápravy v systéme všeobecného súdnictva. Inou je, prirodzene otázka, akú právnu základňu by dovolací súd použil pri rozhodovaní o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a aké je jeho právne postavenie pri podávaní prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie ako orgánu, proti rozhodnutiu ktorého nie je prípustný opravný prostriedok.

Pretože ani zo samotnej sťažnosti a ani z jej príloh nevyplynulo, že by sa sťažovateľka bola pokúsila o využitie dovolania proti rozhodnutiu krajského súdu ako účinného a dostupného prostriedku nápravy v systéme všeobecného súdnictva, a keďže ústavný súd je oprávnený o ústavnej sťažnosti konať len vtedy, ak o ochrane označených základných práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd, bolo treba jej sťažnosť po jej predbežnom prerokovaní odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

Keďže sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá a rozhodovanie o jej ďalších požiadavkách (zrušenie napadnutého rozhodnutia krajského súdu a priznanie trov právneho zastúpenia) bolo podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo, ústavný súd sa týmito požiadavkami sťažovateľky nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júla 2012